

DOI: <https://doi.org/10.32839/2304-5809/2019-5-69-106>

УДК: 343.1:343.44(477)

Сокуренко В.А.

Національний юридичний університет імені Ярослава Мудрого

ОБШУК ЖИТЛА ЧИ ІНШОГО ВОЛОДІННЯ ОСОБИ ЯК СЛІДЧА (РУЗШУКОВА) ДІЯ В КОНТЕКСТІ ПРАВА ОСОБИ НА НЕДОТОРКАНІСТЬ ЖИТЛА

Анотація. У статті розглянуто питання обмеження права особи на недоторканність житла у зв'язку з проведенням слідчої (розшукової) дії – обшуку. Розкривається розуміння поняття «житла», проаналізовані варіанти тлумачення цього поняття Європейським судом з прав людини. Надається визначення терміну «слідчі (розшукові) дії» та пояснюється значення цього процесуального інституту. Визначається місце обшуку як слідчої (розшукової) дії. Проаналізований порядок проведення обшуку житла чи іншого володіння особи. Звертається увага на законодавчі гарантії здійснення втручання у право особи на недоторканність житла. Визначено випадки можливого обмеження права особи на недоторканність житла при проведенні слідчої (розшукової) дії – обшуку житла чи іншого володіння особи.

Ключові слова: обшук, слідча (розшукова) дія, житло, інше володіння, недоторканність житла.

Sokurenko Valeriia

Yaroslav Mudryi National Law University

SEARCH OF PREMISES OR OTHER POSSESSION OF A PERSON AS THE INVESTIGATIVE ACTION IN THE CONTEXT OF A PERSON'S RIGHT TO INVIOABILITY OF THE HOUSING

Summary. Carrying out investigative (search) actions is necessary to establish the actual circumstances of the case. However, when they are undertaken, there is the restriction of the rights and freedoms of the individual in most cases. The right of a person to the inviolability of his or her housing is restricted in the course of a search of person's premises or other possession. Therefore, the author examines the question of the ratio of rights and interests of individuals in protecting their rights to inviolability of the housing with the need to conduct investigative (search) action. The article reveals the understanding of the concept of "premises" and the concept of "other possession of a person", analyzes the interpretation of this concept by the European court of human rights. The definition of the term "investigative (search) actions" is given and the meaning of this procedural is explained. The location of the search area in terms of investigative (search) actions is determined. The procedural order of carrying out a search of premises or other possession of the person is analyzed. The attention is drawn to the legislative guarantees of interference with the right of a person to inviolability of the housing. The cases of possible limitations on the rights of persons to inviolability of the housing while conducting investigative (search) actions - a search of premises or other possession – are identified. In this regard, an important point to which the author draws attention is that the public authorities are empowered to limit the right of a person, and the interference in the rights of a person must meet the requirements of the law. The significance of the work lies in the analysis of the possibility and necessity for state authorities to limit the right of a person to inviolability of housing in the context of criminal procedural regulation, as well as in the definition of the basic guarantees in the implementation of such restrictions. The author draws attention to the need to improve the legislative regulation of the protection of the person's right to inviolability of housing during the search.

Keywords: search, investigative (search) action, premises, other possession, inviolability of housing.

Постановка проблеми. Право на недоторканність житла чи іншого володіння є гарантією для особи щодо недопущення з боку органів державної влади, їх посадових, службових осіб вчинення неправомірних дій, які мають своїм наслідком обмеження особи в її правах і свободах. Однак у певних випадках передбачається можливість обмеження цього права, але щоб таке втручання у права особи на недоторканність житла було правомірним, законодавством встановлюються порядок здійснення обмеження права на недоторканність житла та певні гарантії, що свідчить про захищеність особи від неправомірних дій з боку уповноважених осіб.

Аналіз публікацій, у яких започатковано розв'язання даної проблеми. Сьогодні тема обшуку як слідчої (розшукової) дії є об'єктом інтересу багатьох вчених. Зокрема, І. Глов'юк розглянув питання забезпечення належної правової процедури обшуку на основі змін до КПК України від 16.11.2017 р. [1]. І. Кіп'рач у своїй

роботі надає визначення поняття слідчих (розшукових) дій на досудовому розслідуванні [2]. Що ж стосується питання обмеження прав особи при проведенні обшуку, то дослідженню цього аспекту також приділяли увагу вітчизняні вчені. Так, В. Галаган розглянув питання щодо проведення обшуку житла чи іншого володіння особи та гарантій дотримання при цьому невтручання у приватне життя громадян як засади кримінального провадження [3]. Ж. Удовенко у своїй праці звернув увагу на процесуальних гарантій, при дотриманні яких не відбувається порушення прав особи [4].

Виділення невирішених раніше частин загальної проблеми. Проведення слідчих (розшукових) дій є необхідним для встановлення фактичних обставин справи. Проте при їх проведенні у більшості випадків здійснюється обмеження прав і свобод людини. При проведенні обшуку житла чи іншого володіння особи обмежується право особи на недоторканність житла. Законо-

давством встановлюються гарантії задля запобіганню незаконному обмеженню права особи на недоторканність житла, однак є певні положення законодавства, що потребують вдосконалення.

Мета статті визначення місця обшуку житла та іншого володіння особи як слідчої (розшукової) дії та аналіз гарантій, які надаються особі при здійсненні обмеження її права на недоторканність житла під час проведення обшуку житла чи іншого володіння.

Виклад основного матеріалу. Право на недоторканність житла чи іншого володіння на сучасному етапі гарантується на національному і на міжнародному. Відповідно до положень Конституції України, що не допускається проникнення до житла чи іншого володіння особи, проведення в них огляду чи обшуку інакше як за вмотивованим рішенням суду. При цьому це положення кореспондується з однією із засад кримінального судочинства щодо недоторканності житла чи іншого володіння особи.

В Україні статтею 9 Конституції України визнається, що чинні міжнародні, ратифіковані Верховною радою України є частиною національного законодавства. Зокрема, Конвенція про захист прав і основоположних свобод (далі – Конвенція), яка була ратифікована Верховною радою України, є частиною національного законодавства. Стаття 8 Конвенції встановлює право кожного на повагу до свого приватного і сімейного життя, до свого житла і кореспонденції [5]. Аналізуючи статтю 8 Конвенції можна зазначити, що до об'єкта її захисту включається приватне життя особи, сімейне життя, право на повагу до житла особи і кореспонденції. Тобто, під захист Конвенції відноситься також і право особи на недоторканність житла.

Перший пункт статті 8 визначає захищені права, а другий – визначає умови, коли держави можуть законно втручатися в здійснення прав [6, с. 302]. Структура статті 8 цим ілюструє притаманну Конвенції мету досягнення справедливого балансу між правами людини і необхідністю держав вводити заходи захисту демократичного суспільства [7].

Однак лише гарантування цього права особи, не свідчить про недопущення порушень з боку інших осіб права на недоторканність житла, тому є завжди необхідним створення дієвих механізмів їх забезпечення. Як зазначають В.С. Зелецький та Л.М. Лобойко, фактичне забезпечення права людини досягається шляхом переведу правового положення із його статичного стану до стану динамічного. Досягнення такої мети можливо лише в результаті дії спеціального механізму фактичної реалізації правового положення особи в кримінальному процесі [8, с. 329–330].

Необхідно зазначити, що однією із завдань кримінального судочинства є встановлення дійсних обставин справи, задля досягнення цього органами досудового слідства можуть проводитися слідчі (розшукові) дії, які, у свою чергу є діями, спрямованими на отримання (збирання) доказів або перевірку вже отриманих доказів у конкретному кримінальному провадженні [9]. При проведенні слідчих (розшукових) дій в різному обсязі відбувається втручання у права осіб.

Аналіз поняття «слідчі (розшукові) дії» свідчить про ототожнення законодавцем понять слідчих та розшукових дій слідчого, що, у свою

чергу, передбачає надання слідчим діям активного пошукового характеру. Таким чином слідчі (розшукові) дії наділяються функцією отримання (збирання) доказів або перевірки вже отриманих, тобто фактичних даних, на підставі яких слідчий, прокурор, слідчий суддя і суд встановлюють наявність чи відсутність фактів та обставин, що мають значення для кримінального провадження та підлягають доказуванню [2, с. 280]. Тому найбільш доцільним буде запропонувати визначення А.С. Косенко, який зазначає, що розшукова діяльність слідчого полягає не лише у встановленні місцезнаходження відомих осіб та різних відомих об'єктів, а й невідомих злочинців, потерпілих, свідків, викраденого майна, отримання інформації, яка ще не відома, тобто розшуку будь-яких осіб та об'єктів, які мають значення для встановлення істини у справі [10, с. 20].

Слідчі (розшукові) дії здійснюються з метою виявлення доказових фактів та встановлення дійсних обставин кримінального правопорушення з додержанням порядку, що встановлений законодавством, оскільки порушення цих вимог буде тягнути недопустимість доказів. Обшук житла чи іншого володіння особи є одним з видів слідчих (розшукових) дій, особливість якої полягає в тому, що проведення цієї слідчої (розшукової) дії порушує з одного боку право особи, в житлі чи іншому володінні якої проводиться обшук, на недоторканність житла, а з іншого боку, можливість проведення обшуку передбачається законодавством і прокурор, слідчий наділяються відповідними повноваженнями.

Зазначимо, що обшук – це слідча (розшукова) дія, яка проводиться з метою виявлення та фіксації відомостей про обставини вчинення кримінального правопорушення, відшукання знаряддя кримінального правопорушення або майна, яке було здобуте у результаті його вчинення, а також встановлення місцезнаходження розшукуваних осіб [9]. Змістом обшуку є примусове обстеження приміщень і споруд, ділянок місцевості або окремих громадян з метою відшукання і вилучення речей та документів, що мають значення для кримінального провадження, виявлення розшукуваних осіб, трупів, тварин, речей і предметів вилучених законом з обігу, а також пошук грошей і майна для забезпечення відшкодування заподіяних збитків і в цілях можливої конфіскації [11, с. 52].

Місцем проведення цієї слідчої (розшукової) дії є житло чи інше володіння особи. Національним законодавством надається визначення цим поняттям. А саме у частині 2 статті 233 Кримінального процесуального кодексу зазначається (далі – КПК України), що житло – це будь-яке приміщення, яке знаходиться у постійному чи тимчасовому володінні особи, незалежно від його призначення і правового статусу, та пристосоване для постійного або тимчасового проживання в ньому фізичних осіб, а також всі складові частини такого приміщення. Не є житлом приміщення, спеціально призначені для утримання осіб, права яких обмежені за законом. Під іншим володінням особи розуміються транспортний засіб, земельна ділянка, гараж, інші будівлі чи приміщення побутового, службового, господарського, виробничого та іншого призначення тощо, які знаходяться у володінні особи [9].

Також доцільним буде запропонувати бачення Європейського суду з прав людини (далі – ЄСПЛ) щодо тлумачення поняття «житло». ЄСПЛ до житла відносить: власне житлове приміщення, де проживає особа [12]; переважно місце, де особа мешкає, навіть якщо воно облаштоване нею під житло з порушенням національного законодавства (зокрема, крита повозка (кибитка), в яких збиралася жити циганка на землі, що вона придбала) [13]; приміщення особи, що пов'язане з професійною діяльністю [14]; офіційний офіс компанії, її філій або службових приміщень [15] тощо.

Як можна побачити ЄСПЛ підходить до тлумачення поняття «житла» досить широко, враховуючи правові і соціальні зв'язки між особою та її житлом. Український законодавець також не зазначає вичерпного переліку житла чи іншого володіння особи, вказуючи лише на ознаки, яким воно повинно відповідати.

Для запобігання порушення права громадян на повагу до приватного життя та недоторканність житла і дотримання принципу правової визначеності, про який неодноразово в своїй практиці зазначав ЄСПЛ, державою встановлюються і забезпечуються гарантії здійснення обшуку прокурором, слідчим. Це спрямоване на попередження зловживання органами державної влади, їх посадовими і службовими особами своїми повноваженнями щодо можливого втручання у приватне життя особи, зокрема порушення права на недоторканність житла.

Слід зазначити, що право на недоторканність житла може бути обмежено під час здійснення кримінального провадження, але при дотриманні відповідних умов таке обмеження буде вважатися правомірним. Зокрема, у рішенні ЄСПЛ «Волохи проти України» від 05.11.2006 р. зазначається, що втручання не порушує статтю 8 Конвенції, якщо воно здійснюється «згідно із законом», переслідує законну мету та якщо воно є необхідним у демократичному суспільстві задля досягнення цієї мети [16]. Таким чином, права на недоторканність житла відповідно до положень національного законодавства воно не є абсолютним і тому у визначених випадках може бути обмежено, однак із суворим дотриманням порядку проведення певних процесуальних дій, встановленому кримінальним процесуальним законодавством.

Слід зазначити, що праву особи на недоторканність житла кореспондується обов'язок уповноважених осіб при проведенні слідчої (розшукової) дії не допускати здійснення таких дій, що можуть свідчити про неправомірне втручання у право особи на недоторканність приватного життя. У цьому випадку обов'язок забезпечення права на недоторканність житла покладається на слідчого, прокурора, а також на співробітника оперативного підрозділу, у випадку проведення процесуальної дії оперативним підрозділом.

Зазначимо, що досить правильним є підхід законодавця, який акумулював загальні правила проведення слідчих (розшукових) дій, що сьогодні містяться в статті 223 КПК України. Тобто ці правила поширюються на порядок проведення всіх слідчих (розшукових) дій, зокрема вона стосується і обшуку. Стаття 223 КПК України

містить вимоги щодо часу проведення слідчих (розшукових) дій, щодо доказів, щодо застосування технічних засобів фіксування тощо. Це має велике значення для запобігання порушення права особи, в приміщенні якої проводиться обшук, на повагу до приватного життя та права на недоторканність житла.

Важливою гарантією здійснення такого втручання у право особи на недоторканність житла є проведення цієї слідчої (розшукової) дії на підставі ухвали слідчого судді, яка надає право проникнути до житла чи іншого володіння особи лише один раз, також цією ухвалою встановлюється строк, протягом якого вона діє та визначається житло чи інше володіння особи, де буде проводитися обшук.

Також необхідно зазначити, що слідчий за погодженням з прокурором, прокурор, який подає клопотання про проведення обшуку житла чи іншого володіння особи повинен обґрунтувати, що доступ до речей, документів або відомостей, які можуть у них міститися, неможливо отримати органом досудового розслідування у добровільному порядку або за допомогою інших слідчих дій, передбачених КПК України, а доступ до осіб, яких планується відшукати, - за допомогою інших слідчих дій, передбачених КПК України. Зазначена вимога не поширюється на випадки проведення обшуку з метою відшукування знаряддя кримінального правопорушення, предметів і документів, вилучених з обігу (п. 8 ч. 3 ст. 234 КПК України) [9]. І у разі, коли слідчий, прокурор не доведе наявності достатніх підстав, зазначених в ч. 5 ст. 234 КПК України слідчий суддя відмовляє у задоволенні клопотання.

Зокрема, у рішенні ЄСПЛ «Володимир Поліщук та Світлана Поліщук проти України» від 30.09.2010 р., обставини справи полягали в тому, що невстановлена особа розбила шість вікон у будинку поруч із квартирою заявників. Правоохоронці порушили кримінальну справу за цим фактом і через два місяці після цієї події отримали підстави для проведення обшуку квартири, в якій проживав підозрюваний, який раніше навів аргументи на користь того, що в момент правопорушення його не було на території міста. Рішення про проведення обшуку ґрунтувалось на підозрі, що в квартирі можуть бути докази, пов'язані зі справою. Досліджуючи обставини справи, ЄСПЛ визнав, що вторгнення було незаконним, оскільки в момент обшуку син заявників святкував свій день народження разом із друзями; заявниця перебувала на ранньому строку вагітності і заперечувала проти обшуку, заявивши, що постанова про обшук не містить обґрунтованих пояснень щодо причетності її чоловіка до злочину чи щодо необхідності проведення обшуку квартири; дії працівників правоохоронних органів супроводжувалися погрозами, правоохоронці провели обшук квартири у присутності гостей; під час обшуку не було виявлено чи вилучено нічого суттєвого для цілей розслідування [17].

Ще однією гарантією проведення обшуку житла чи іншого володіння особи на підставі ухвали слідчого судді є фіксування за допомогою аудіо-та відеозапису в обов'язковому порядку. Оскільки таким чином буде фіксуватися весь процес проведення цієї слідчої (розшукової) дії, за допо-

могою відеозапису можна встановити час, протягом якого здійснювався обшук, присутніх осіб, і відповіді дії цих осіб, до того ж можна встановити зловживання своїми правами з боку уповноважених осіб. При чому у разі невиконання цієї вимоги прокурором, слідчим це в подальшому стане підставою для визнання доказів, отриманих під час обшуку, недопустимими.

Варто звернути увагу і на те, що право на недоторканність житла знаходиться у тісному взаємозв'язку із правом особи на повагу до приватного життя.

У контексті забезпечення невтручання в приватне життя як засади кримінального провадження велике значення набуває розгляд питання про участь понятих при проведенні слідчих (розшукових) дій. Поняті як учасники кримінального провадження – це саме ті особи, які в силу їх процесуальних обов'язків присутні при проведенні низки процесуальних дій. Саме їм стають відомі факти, що стосуються окремих аспектів особистого і сімейного життя, які б окремі громадяни хотіли б приховати від сторонніх осіб. Поняті можуть бути потенційними розповсюджувачами цієї інформації [18].

Для запобігання розголошенню інформації під час слідчої (розшукової) дії поняті, згідно зі статтею 222 КПК України, можуть бути попереджені про недопустимість розголошення без дозволу слідчого відомостей досудового розслідування. А також особи, яких залучають до проведення процесуальних дій під час досудового розслідування як понятих, відповідно до частини 3 статті 66 КПК України, зобов'язані на вимогу слідчого, прокурора не розголошувати відомості щодо проведеної процесуальної дії [9]. Це загальне правило повною мірою розповсюджується на проведення обшуку житла чи іншого володіння особи.

Однак навряд чи можна буде притягнути до відповідальності за розголошення відомостей досудового розслідування, якщо, наприклад, понятій стане розповідати знайомим про власника будинку, в якому проводився обшук. Але навіть якщо поняті не будуть розголошувати будь-які відомості, саме відчуття людини, що його особисті і сімейні таємниці знають інші, створює у нього відчуття дискомфорту, невпевненості. Таке положення, на думку Ж.В. Удовенко, багато в чому суперечить міжнародно-правовому і конституційному принципу невтручання в приватне життя [18].

З огляду на це, на увагу заслуговує думка Т.М. Москалькової про закріплення у кримінально-процесуальному законодавстві положення про право осіб, у відношенні яких проводиться слідча дія, заявляти відвід понятим, якщо є підстави побоюватися за розголошення ними таємниць особистого життя громадян [19, с. 6–8].

Також необхідно звернути увагу, що за КПК України наразі передбачається можливість проведення обшуку за відсутності осіб у житлі чи іншому володінні особи. Відповідно до частини 4 статті 236 КПК України, у такому разі копія ухвали повинна бути залишена на видному місці у житлі чи іншому володінні особи. Системний аналіз цієї процесуальної норми викликає принаймні два запитання. По-перше,

при проведенні обшуку у невідкладних випадках юридичною підставою є не ухвала слідчого судді, а інший процесуальний документ. Таким документом може бути постановова слідчого. По-друге, якщо копія документа, крім ухвали слідчого судді, що є юридичною підставою для проведення обшуку житла чи іншого володіння особи, все ж таки повинна залишатися на видному місці, то щодо копії протоколу обшуку це питання взагалі не знайшло свого висвітлення ні у статті 236 КПК України, у якій регламентується процесуальний порядок проведення обшуку, ні у загальній нормі статті 104 цього Кодексу, де вказується про таку форму фіксування кримінального провадження, як протокол. Враховуючи істотне обмеження права особи на недоторканність житла, на невтручання у її приватне життя, саме у таких випадках існує нагальна потреба залишення на видному місці не лише процесуального документа, що є юридичною підставою для проведення обшуку житла чи іншого володіння особи (ухвала слідчого судді, постановова слідчого), а й копії протоколу обшуку з тим, щоб особа знала і розуміла, яку слідчу (розшукову) дію було проведено за її відсутності, ким, у присутності кого і які при цьому одержані результати [3, с. 116].

Також необхідно звернути увагу на процесуальний статус особи, в житлі або іншому володінні якої проводиться обшук, оскільки аналізуючи положення законодавства стає зрозумілим, що обшук може бути проведений і в житлі або може бути така ситуація, за якою у приміщенні особи, яка є стороною кримінального провадження, проживають і інші особи, які не мають ніякого відношення до цього. За даних умов відбувається втручання у їх права на недоторканність житла та права на повагу до приватного життя. Тобто особа, яка не є учасником кримінального провадження повинна зазнавати обмежень в своїх правах. У цьому випадку здійснення втручання у права осіб, які не мають відношення до відповідного кримінального провадження, повинно також здійснюватися з дотриманням усіх умов та гарантій забезпечення права на недоторканність житла та права на повагу до приватного життя.

Висновки та пропозиції. Отже, обшук житла чи іншого володіння особи – це слідча (розшукова) дія, яка проводиться з метою встановлення дійсних обставин справи. Проведення цієї процесуальної дії у будь-якому випадку буде супроводжуватися обмеженням права особи на недоторканність житла, що виступає однією із засад кримінального судочинства. Кримінальним процесуальним кодексом встановлюється чіткий порядок, підстави і суб'єктний склад проведення цієї процесуальної дії, що слугує однією з гарантій недопущення порушення права особи на недоторканність житла. Однак, безсумнівно, не можна сказати, що цей порядок є ідеальним, оскільки у практичній площині можуть виникати питання щодо порушення прав осіб не лише на недоторканність житла, а і на повагу до приватного життя та інші. Тому встановлений порядок проведення обшуку житла чи іншого володіння особи в окремих аспектах потребує вдосконалення.

Список літератури:

1. Гловюк І.В. Проблемні питання забезпечення належної правової процедури обшуку (у розрізі новел КПК України). *Вісник Південного регіонального центру Національної академії правових наук України*. 2018. № 14. С. 141–149.
2. Кіпращ І.С. Визначення поняття слідчих (розшукових) дій. *Науковий вісник Національної академії внутрішніх справ*. 2013. № 2. С. 275–283.
3. Галаган В.І., Удовенко Ж.В. Забезпечення засади невтручання у приватне життя при проведенні обшуку житла чи іншого володіння особи. *Наукові записки. Юридичні науки*. 2014. Т. 155. С. 114–117.
4. Удовенко Ж.В. Невтручання у приватне життя при провадженні деяких слідчих (розшукових) дій. *Часопис Національного університету «Острозька академія»*. 2013. № 2(8). URL: <http://lj.oa.edu.ua/articles/2013/n2/13uzvsrd.pdf>
5. Конвенція про захист прав людини і основоположних свобод від 04.11.1950 р. URL: http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/995_004
6. Harris D.J., O'Boyle M. & Warbrick C. Law of the European Convention on human rights. 1995. 753 p.
7. Case of Soering v. the United Kingdom (Application no. 14038/88), 07 July 1989. URL: <http://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-57619>
8. Зеленецький В.С., Глинская Н.В. Теория и практика обоснования решений в уголовном процессе Украины. 2006. 336 с.
9. Кримінальний процесуальний кодекс України : Закон України від 13.04.2012 р. № 4651-VI. *Голос України*. 2012. № 90–91.
10. Косенко А.С. Розыскные действия в советском уголовном процессе : учебное пособие. 1989. 43 с.
11. Кікінчук В.В., Бугайчук К.Л., Мальярова В.О., Матюшкова Т.П. Процесуальний порядок та тактичні особливості здійснення слідчих (розшукових) дій : науково-методичні рекомендації. 2018. 101 с.
12. Case of Buck v. Germany (Application no. 41604/98), 28 July 2005. URL: <http://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-68920>
13. Case of Buckley v. the United Kingdom (Application no. 20348/92), 29 September 1996. URL: <http://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-58076>
14. Case of Niemietz v. Germany (Application no. 13710/88), 16 December 1992. URL: <http://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-57887>
15. Case of Société Colas Est and Others v. France (Application no. 37971/97), 16 July 2002. URL: <http://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-60431>
16. Справа «Волохи проти України» (заява № 31939/06), 2 листопада 2006 р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/974_138
17. Справа «Володимир Поліщук та Світлана Поліщук проти України» (заява № 12451/04), 21 лютого 2011. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/974_822
18. Удовенко Ж.В. Невтручання у приватне життя при провадженні деяких слідчих (розшукових) дій. *Часопис Національного університету «Острозька академія»*. 2013. № 2(8). URL: <http://lj.oa.edu.ua/articles/2013/n2/13uzvsrd.pdf>
19. Москалькова Т.Н. Уважение чести и достоинства личности как принцип советского уголовного процесса : автореф. дис. канд. юрид. наук : 12.00.09. 1988. 16 с.

References:

1. Hlovyuk I.V. (2018). Problemni pytannya zabezpechennya nalezhnoyi pravovoyi protsedury obshuku (u rozryzi novel KPK Ukrainy). *Visnyk Pivdennoho rehional'noho tsentru Natsional'noyi akademiyi pravovykh nauk Ukrainy*, no 14, pp. 141–149.
2. Kiprach I.S. (2013). Vyznachennya ponyattya slidchykh (rozshukovykh) diy. *Naukovyy visnyk Natsional'noyi akademiyi vnutrishnikh sprav*, no 2, pp. 275–283.
3. Halahan V.I., Udovenko Zh.V. (2014). Zabezpechennya zasady nevtruchannya u pryvatne zhyttya pry provedenni obshuku zhytla chy inshoho volodinnya osoby. *Naukovi zapysky. Yurydychni nauky*, no 155, pp. 114–117.
4. Udovenko Zh.V. (2013). Nevtruchannya u pryvatne zhyttya pry provadzhenni deyakykh slidchykh (rozshukovykh) diy. *Chasopys Natsional'noho universytetu "Ostroz'ka akademiya"*, no 2(8). URL: <http://lj.oa.edu.ua/articles/2013/n2/13uzvsrd.pdf>
5. Konventsiya pro zakhyst prav lyudyny i osnovopolozhnykh svobod vid 04.11.1950 r. [*The Convention for the Protection of Human Rights and Fundamental Freedoms of 04.11.1950*]. Retrieved from: http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/995_004
6. Harris D.J., O'Boyle M. & Warbrick C. Law of the European Convention on human rights. 1995. 753 p.
7. Case of Soering v. the United Kingdom (Application no. 14038/88), 07 July 1989. URL: <http://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-57619>
8. Zelenetsky V.S., Hlynska N.V. (2006). Teoryya y praktyka obosnovannya resheny v uholovnom protsesse Ukrainy. 336 p.
9. Kryminal'nyy protsesual'nyy kodeks Ukrainy : Zakon Ukrainy vid 13.04.2012 r. № 4651-VI. *Holos Ukrainy*. 2012. № 90–91.
10. Kosenko A.S. (1989). Rozysknye deystviya v sovetskom uholovnom protsesse : ucheb. posob. 43 p.
11. Kikinchuk V.V., Buhaychuk K.L., Malyarova V.O., Matyushkova T.P. (2018). Protseual'nyy poryadok ta taktychni osoblyvosti zdiysnennya slidchykh (rozshukovykh) diy: naukovo-metodychni rekomendatsiyi. 101 p.
12. Case of Buck v. Germany (Application no. 41604/98), 28 July 2005. URL: <http://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-68920>
13. Case of Buckley v. the United Kingdom (Application no. 20348/92), 29 September 1996. URL: <http://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-58076>
14. Case of Niemietz v. Germany (Application no. 13710/88), 16 December 1992. URL: <http://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-57887>
15. Case of Société Colas Est and Others v. France (Application no. 37971/97), 16 July 2002. URL: <http://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-60431>
16. Sprava «Volkhy proty Ukrainy» (zayava № 31939/06), 2 lystopada 2006. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/974_138
17. Sprava «Volodymyr Polishchuk ta Svitlana Polishchuk proty Ukrainy» (zayava № 12451/04), 21 lyutoho 2011. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/974_822
18. Udovenko Zh.V. (2013). Nevtruchannya u pryvatne zhyttya pry provadzhenni deyakykh slidchykh (rozshukovykh) diy. *Chasopys Natsional'noho universytetu "Ostroz'ka akademiya"*, no 2(8). URL: <http://lj.oa.edu.ua/articles/2013/n2/13uzvsrd.pdf>
19. Moskal'kova T.N. (1988). Uvazhenye chesty y dostoynstva lychnosty kak pryntsyp sovet'skoho uholovnoho protsesssa : avtoref. dys. kand. yuryd. nauk : 12.00.09. 16 p.